

Emine At¹

Hatice Ergin Kocatürk²

Esra Tekel³

Ahmet Su⁴

Metin Kocatürk⁵

Engin Karadağ⁶

Hasan Karaman⁷

Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Kültürel Uyumuna Yönelik Kurumsal Faaliyetler

Institutional Activities for the Socio-Cultural Adaptation of International Students

Öz

Bu çalışmanın amacı, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumuna yönelik olarak üniversiteler tarafından gerçekleştirilen kurumsal faaliyetleri incelemektir. Nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseniyle tasarlanan bu çalışmada, çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinde biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemiyle belirlenen 15 birim sorumlusu/yöneticisinden oluşmuştur. Çalışmanın verileri görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Elde edilen verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Veriler, ilgili alanyazın esas alınarak analiz edilmiştir. Bulgular, uluslararası öğrenci ofislerinde uluslararası öğrencilerle ilgilenecek personel sayısının eksik olduğunu, aynı zamanda uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyum süreçlerine yönelik çok az faaliyetin gerçekleştirildiğini göstermiştir. Bu bağlamda Türk yükseköğretim kurumlarının, uluslararası öğrencilerin uyum süreçlerini destekleyici uygulamaları artırması ve bunun için gerekli kurumsal düzenlemeleri gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Abstract

The aim of this study is to investigate the institutional initiatives implemented by universities to facilitate the socio-cultural adaptation of international students. The research employed a case study design, a qualitative research approach, with a study group comprising 15-unit supervisors/managers selected through maximum diversity sampling, a purposeful sampling method. Data were collected via interviews, and the subsequent analysis utilized the content analysis method. Data were interpreted in relation to the pertinent literature. The findings revealed a deficiency in personnel dedicated to addressing the needs of international students in international student offices. Furthermore, the results indicated that minimal activities were conducted to support international students' socio-cultural adaptation processes. Consequently, Turkish higher education institutions need to enhance the quantity and quality of their practices and institutional arrangements to facilitate the integration of international students.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası öğrenci, sosyo-kültürel uyum, yükseköğretim, kurumsal kapasite

Keywords: International student, sociocultural adaptation, higher education, institutional capacity

1. Akdeniz Üniversitesi
2. Boğaziçi Üniversitesi
3. Afyonkarahisar Üniversitesi
4. Toronto University
5. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
6. Akdeniz Üniversitesi
7. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Giriş

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, toplumların, ekonominin ve işgücü piyasalarının küreselleşmesi ile ilgili gerekliliklere ve zorluklara yüksek öğretimin yanıt vermesini amaçlayan sistematik ve sürekli çaba olarak tanımlanmaktadır (Van der Wende, 1997). Üniversitelerde uluslararasılaşma, akademik ilginin ötesine geçerek küresel gelişmeler karşısında kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve adaptasyonun sağlanmasına yönelik stratejik bir süreç haline gelmektedir (Knight, 2004; Yılmaz, 2016; Turalı, Said ve Erum, 2023). Yükseköğretimde uluslararasılaşma, farklı yollarla gerçekleştirilebilir. Bunlardan birisi de uluslararası öğretim elemanı ve/veya öğrenci akışının gerçekleştirilmesidir (Knight, 2004; Li ve Bray, 2007).

Uluslararası öğrenciler, ağırlıklı olarak araştırma kapasitesi güçlü ve özellikle gelişmiş ülkelerdeki yükseköğretim kurumlarını tercih etmektedir (Özer, 2017). Aynı zamanda uluslararası öğrencilerin, üniversiteler ve ülkeler için ana gelir kaynağını temsil ettiği, ekonomik ve beşerî kaynak oluşturdukları, kültürel sermaye, hoşgörü ve uluslararası barışa katkıda buldukları söylenebilir (Levent ve Karaevli, 2013; Türel, 2021; Taušová, Bender, Dimitrova ve van de Vijver, 2019). Bunların yanı sıra, yükseköğretim kurumlarında uluslararası öğrencilerin varlığı, genel öğrenci nüfusunun çok kültürlülüğüne ve çeşitliliğine katkıda bulunmakta ve küresel bir bakış açısı ile karşılıklı fikir alışverişini güçlendirmektedir (Smith, 2016). Bu nedenlerden dolayı ülkelerin yükseköğretimde dünya çapında rekabet edebilmesi için uluslararasılaşmayı sağlamaları, bunun için de birtakım girişimlerde bulunmaları şart görmektedir. Ülkeler ve üniversiteler arasında uluslararası öğrencileri çekme konusunda yaşanan rekabet, ulusal yükseköğretim politikalarının şekillenmesinde de aktif rol oynamaktadır (Levent ve Karaevli, 2013). Bu açıdan bakıldığında ülkelerdeki mevcut yönetim ve yükseköğretim kurumları, eğitim bakanlıkları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde politikalarını belirleyerek farklı stratejiler geliştirmeleri gereklidir (Pusser ve Turner, 2004).

Alanyazında da görüleceği üzere yeni bir kültüre uyum sağlamak, kişilerin kültürel, sosyal, psikolojik ve akademik anlamda gelişmesini

sağlarken yeni bir ülkeye ve üniversiteye başarılı şekilde uyum sağlamak, psikolojik süreçler bakımından da ek bir çaba gerektirmektedir (Şeker ve Akman, 2016). Yeni bir kültüre uyum sağlama süreci, çoğu zaman kültür şokuna da neden olur. Kültür şokunun üstesinden gelmek, farklı kültürel değerler ve davranışlara olumlu bir bakış açısına bağlıdır. Kültürler arası uyumun söz konusu olduğu alanlardan biri olan **sosyokültürel (davranışsal) uyum**, kültürel olarak uygun beceriler edinmeye ve ev sahibi çevrenin etkileşimli yönlerini müzakere etmeye "uyum" yeteneği ile ilgilidir (Ward ve Kennedy, 1999). Buna göre Ward (1996), sosyokültürel uyumun en iyi sosyal beceriler veya kültür öğrenme paradigması içinde açıklanabileceğini iddia etmiştir. Davranışsal yeterlilik açısından tanımlanan sosyokültürel uyum, kültür öğrenimi ve sosyal beceri ediniminin temelini oluşturan faktörlerden daha güçlü bir şekilde etkilenir. Bunlar, yeni kültürde ikamet süresi, kültürel bilgi, ev sahibi ülke vatandaşlarıyla etkileşim ve özdeşleşme miktarı, kültürel mesafe, dil akıcılığı ve kültürleşme stratejilerini içerir (Searle ve Ward, 1990, Ward ve Kennedy, 1993; Ward ve Kennedy, 1994; Ward ve Searle, 1991). Kısaca sosyokültürel uyum, sosyal öğrenme paradigması içinde anlaşılabilir ve kültürleşen bir bireyin yeni kültürel bağlamda günlük yaşamı ne kadar iyi yönetebildiğini ifade eder (Brisset, Safdar, Lewis ve Sabatier, 2010). Araştırmalar, kültürel farklılık nedeniyle ortaya çıkan kaygı ya da belirsizlik deneyiminin uluslararası öğrencilerin psikolojik ve sosyokültürel uyumlarını da olumsuz etkilediğini göstermiştir (Lin, 2006; Presbitero, 2016). Bu potansiyel olumsuz sonuçlar göz önüne alındığında, uluslararası öğrencilerin kültürel uyumunu artıracak faktörleri keşfetmek zorunlu görünmektedir. Uyum sürecinde bu faktörlerin yanı sıra, bireyin kişiliğinin veya çevresinin etkisi de bu süreci etkilemektedir (Türel, 2021). Buna ek olarak, uluslararası öğrenci hareketliliği üzerine yapılan çalışmalar, öğrencilerin yeni bir eğitim bağlamına geçişlerinin yalnızca bilişsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini etkilemekle kalmadığını, aynı zamanda gelecekteki yaşamlarını nasıl tasavvur ettiklerini ve ne tür profesyoneller olmayı planladıklarını da etkilediğini göstermiştir (Gill, 2007; Lai, 2023; Lee, 2021).

Son yıllarda Türk yükseköğretim sisteminde, çok sayıda farklı ülke ve dolayısıyla kültürden

öğrencinin gelişiyile birlikte gerek öğrencilerin ve yükseköğretim sisteminin gerekse toplumun bu duruma uyum sağlama kapasiteleri önemli bir tartışma alanı haline gelmiştir. Diğer taraftan kültürel farklılıkları sadece uluslararası öğrenciler bağlamında düşünmek yanıltıcıdır. Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısındaki artış, çok eskilere dayanmamakla birlikte günümüzde tüm üniversitelerde dolayısıyla tüm illerde (hatta ilçelerde) çok sayıda farklı ülkeden gelen öğrenci bulunmaktadır. Farklı ülkelerden yaklaşık 200 bin uluslararası öğrenciye ev sahipliği yapılmasına rağmen uluslararası öğrencilerin kültür şokuna ve sosyo-kültürel uyumlarına ilişkin Türkiye'de üretilen bilimsel bilginin kısıtlı olduğu görülmektedir.

Türkiye'deki üniversitelerin uygulamaları incelendiğinde birçok üniversitede, uluslararası öğrencilerle ilgili birimler sınırlı olup birçok üniversitede söz konusu öğrencilerin Türkiye'ye uyumları konusunda yeterli ve sistemli çalışmaların yapılmadığı söylenebilir. Uygulamalar incelendiğinde uluslararası öğrencilere; üniversitenin işleyişi (üniversite yönetimi ve birimleri vb.), eğitim öğretim süreci (ders kaydı, kayıt yenileme, sınav sistemi, danışmanlıklar, öğrenci kimliği edinme vb.), üniversitenin bulunduğu şehre ilişkin bilgiler ve Türk kültürüne ilişkin genel bilgiler verildiği görülmektedir. Bu durum, kısa vadede öğrencilerin mutsuz olma, uyum sağlayamama ve üniversiteden ayrılma gibi sorunlara; uzun vadede ise Türk yükseköğretim sisteminin olumsuz algılanmasına neden olacak ve Türkiye'nin uluslararası öğrenci pazarındaki payını olumsuz etkileyecektir. Bu bağlamda çalışmada üniversitelerin ilgili birimlerinde uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik gerçekleştirilen kurumsal faaliyetlerin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışmanın amacı, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik gerçekleştirilen kurumsal faaliyetlerin araştırılmasıdır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından *durum çalışması deseni* kullanılarak tasarlanmıştır. Durum çalışması bir veya birkaç durumu kendi bağlamı içinde bütüncül olarak analiz etmeyi içermektedir (Yin, 2009).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde amaç, küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örneklemede ortaya çıkan temel deneyimleri ve merkezi temaları ortaya çıkarmaktır (Patton, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Neuman ve Robson (2014) özellikle nitel araştırmalarda az sayıda örneklem üzerinde detaylı veri toplanması gerektiği gerekçesiyle örneklemin niceliğinin değil, niteliğinin önemli olduğunu vurgulamıştır. Charmaz (2011) ise nitel araştırmalarda en az 10 kişiden oluşan çalışma grubunun olmasının uygun görüldüğünü belirtmiştir. Bu bağlamda çalışma grubunu 15 üniversitenin uluslararası öğrenci birimlerinin sorumluları/yöneticileri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın verileri, birim sorumluları/yöneticileriyle gerçekleştirilen bire bir görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Görüşmede doğrudan gözlemlenemeyen durumlar ortaya çıkarılmaktadır (Patton 2018). Öncelikle çalışma grubuna araştırmanın amacı açıklanmış, imzalı bilgilendirilmiş onam formları toplanmış ve katılımcılara verilerin gizliliği, katılımın gönüllüğü ve anonimliği hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde katılımcının görüşlerini özgürce ifade etmesine izin verecek şekilde samimi, tehditkâr olmayan ve güven verici bir ortam sağlanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerde birim sorumlularına hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorular yöneltilmiş ve her bir görüşme katılımcıların izinleri dahilinde ses kaydına alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık 45 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik gerçekleştirilen kurumsal faaliyetlerin derinlemesine analizi için yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında yönetim bilimleri, ölçme-değerlendirme, sosyoloji, eğitim bilimleri, psikoloji ve dil bilimi alan uzmanlarından oluşan grubun görüşleri alınmıştır. Yarı yapılandırılmış

görüşme formunun bazı soruları şunlardır: *Uluslararası öğrencilerle ilgili faaliyetleriniz nelerdir? Birimizin organizasyon yapısı nasıldır? Uluslararası öğrencilere yönelik şehir ve üniversite ile ilgili ne gibi desteklerde bulunuyorsunuz?*

Veri Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli bir bağlam içerisindeki verileri analiz etmek ve verilerden tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir yöntemdir (Krippendorff, 1989). Öncelikle birim sorumluları/yöneticileriyle yapılan görüşmelerin kayıtları hiçbir düzeltmeye gidilmeden deşifre edilerek yazıya dökülmüştür. Görüşmelerin dökümünün ardından veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Yazılı hale getirilen görüşme metinleri okunarak serbest kodlar oluşturulmuştur. Elde edilen bu kodlar birbirine bağlanarak kod, kategori ve tema hiyerarşisi kurulmuştur. Ortaya çıkan temaları en iyi yansıtacak şekilde temalar ve alt temalar arasındaki ilişkiler açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Çalışmanın iç geçerliğini sağlamak için çalışmada elde edilen verilerin analizi sonucunda bulgular bölümünde sunulurken söz konusu duruma ilişkin bilgiler ortaya konulduktan sonra yorumlama yoluna gidilmiştir. Bulguların tutarlılığının sağlanması için kategorileri oluşturan temaların kendi aralarındaki tutarlılığı içsel homojenlik ve dışsal heterojenlik ölçütleri dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Dış geçerliğini sağlamak için çalışmanın yöntem bölümünde araştırma deseni, örneklem, veri toplama aracı, verilerin çözümlenmesi süreçlerindeki işlemlere ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Bilgisayar ortamına görüşme kayıtları ve çözümlenmeleri ileriki dönemde olası

teyide yönelik olarak muhafaza edilmektedir.

Çalışmanın iç güvenilirliğini sağlamak için veri analizinde elde edilen çözümlenmelerin sunumunda öncelikle yorum yapılmadan doğrudan verilmiştir. Bu durum, daha sonra yapılacak yorum ve açıklamalara temel oluşturmuş; aynı çözümlenmeye ilişkin tüm bulgulara yer verilmiştir. Veri analizi için kuramsal yapı temel alınarak kategorilerin belirlenmesi sağlanmıştır. Veri analizi sürecinde kodlamalar birden fazla araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılarak karşılaştırılmıştır. Dış güvenilirliğini sağlamak için benzer çalışma yapacak araştırmacılara, çalışma desenlerini kurgularken yardımcı olabilmek amacıyla çalışmada, üzerinde çalışılan durum ve kullanılan yöntemler, çalışmanın ilgili bölümlerinde detayları ile sunulmuştur. Veri toplama ve analizi yöntemleri ile ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir.

Bulgular

Uluslararası İlişkiler Ofisinin İnsan Kaynakları Kapasitesi

Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda uluslararası ilişkiler ofislerinin insan kaynakları kapasitesi Tablo 1'de verilmiştir. Çalışmanın gerçekleştirildiği 15 üniversitenin uluslararası ilişkiler ofislerinde uluslararası öğrencilerden sorumlu ortalama olarak iki personel; değişim programlarından sorumlu altı personel, uluslararası projelerden sorumlu üç personel görev yapmaktadır. Ayrıca uluslararası ofislerde ortama iki teknik personel ve iki yardımcı hizmetler personeli bulunmaktadır. Ayrıca üniversitelerin %20'sinde ($n = 3$) doğrudan uluslararası öğrencilerden sorumlu, %26'sında ($n = 4$) teknik destek personeli bulunmamaktadır. Katılımcıların tamamına yakını nicel olarak çalışan personel sayısı yeterli olsa da uluslararası işbirlikleri, anlaşmalar

Tablo 1

İnsan Kaynakları Kapasitesi

İnsan Kaynağı	Min.	Mak.	Ortalama
1-Uluslararası öğrenciler ekibinde yer alan personel sayısı	0	3	2.1
2-Değişim programları ekibinde yer alan personel sayısı	2	12	5.8
3-Projeler ekibinde yer alan personel sayısı	1	5	3.1
3-Teknik destek personel sayısı	0	3	1.9
4-Diğer personel sayısı	1	4	2.3

ve yazılı ve sözlü görüşmelerde gerekli olan yabancı dil becerisine sahip personelin sayısının oldukça yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Uluslararası İlişkiler Ofisi Tarafından Gerçekleştirilen Faaliyetler

Görüşmeler sonucunda uluslararası ilişkiler ofisi tarafından gerçekleştirilen faaliyetler, Tablo 2'de verilmiştir. Uluslararası ilişkiler ofisi tarafından gerçekleştirilen faaliyetler sekiz başlık altında sınıflandırılmıştır. Çalışmanın gerçekleştirildiği 15 üniversitenin tamamında uluslararası ilişkiler ofisleri ERASMUS faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Yine tamamına yakınında ERASMUS dışı işbirliği faaliyetleri ($n = 13$) ve uluslararası proje faaliyetleri ($n = 12$) yürütülmektedir. Yine üniversitelerin önemli bir bölümünde uluslararası öğrencilerin kabul/kayıt faaliyetleri ($n = 12$) uluslararası ilişkiler ofisleri tarafından yürütülmektedir. Uluslararası ilişkiler ofisi tarafından yürütülmeyen ilgili faaliyetin öğrenci işleri daire başkanlığı tarafından yürütüldüğü ifade edilmiştir.

Katılımcılar, üniversitelerin uluslararasılaşma politikalarının öncelikli hedefler arasında yer almadığını ifade etmişlerdir. Ancak hemen hemen bütün katılımcılar üniversitelerinin uluslararasılaşma öncelikli hedefini, "gelen ve giden öğrenci hareketlilik sayılarının artırılması" olarak ifade etmiştir. Bu durum, üniversitelerinin uluslararasılaşma hedeflerinin yoğun olarak nitelikten ziyade niceliği önceliğinin bir göstergesidir. Benzer şekilde özellikle Türkçe programlarda uluslararasılaşma hedeflerini gerçekleştirilmek için "birimlerde yabancı dilde ders açılması ve katalogların oluşması" gibi önlemler aldıklarını belirtmişlerdir. Ek olarak görüşmelerde katılımcılar, Türk yükseköğretim

sisteminde uluslararasılaşma politikasının yüzeysel olduğunu, çoğunlukla ikili anlaşmalara dayandığını, buna karşılık özellikle tanınırlık ve yaygınlaşma konularında yeterli olmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak kurumlarının tanınırlık ve yaygınlaşma konularında sadece fuar gibi faaliyetlere katılım gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

Üniversitelerin önemli bir bölümünde uluslararası öğrencilerin kabul/kayıt faaliyetleri uluslararası ilişkiler ofisleri tarafından çok az bir kısmında ise öğrenci işleri daire başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu faaliyetler yoğun olarak kayıt öncesi faaliyetlerle sınırlıdır. Örneğin; tanıtım fuarlarına katılım, aday öğrencileri bilgilendirme, Yabancı Öğrenci Sınavı (YÖS) organizasyonu gibi faaliyetler olarak gerçekleştirilmektedir. Katılımcıların tamamına yakını kayıt sonrası kısa süreli ve sınırlı şekilde *oryantasyon programları ve kültürel etkinlikler* düzenlediklerini ve uluslararası öğrencilerin birbirleriyle ve yerli öğrencilerle iletişim kurmalarını sağlamak için *öğrenci kulüpleri ile işbirliği yapılarak etkinlikler düzenlediklerini* ifade etmişlerdir. Söz konusu etkinlikler yoğun olarak oldukça kısa süreli (çoğunlukla bir saat) ve öğrenci kulüpleri üzerinden yürütülmektedir.

Çalışma katılımcılarının bir kısmı, "uluslararası öğrenci" ifadesinden "kısa süreli değişim öğrencisini" anladıklarını ifade etmişlerdir. Bu algı, bazı üniversitelerde uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetlerin sadece değişim öğrencileri kapsamında gerçekleştirilmesine neden olmaktadır. Örneğin faaliyetler çoğunlukla "Erasmus Days" ve "Cultural Dinner" gibi etkinliklerden oluşmaktadır. Yine görüşmelerden pek çok üniversitede oryantasyon çalışmalarının yapılmadığı veya sınırlı olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2

Gerçekleştirilen Faaliyetler

Faaliyetler	n
1-ERASMUS Faaliyetleri	15
2-ERASMUS Dışı İş Birliği Faaliyetleri	13
3-Uluslararası Proje Faaliyetleri	12
4-Uluslararası Öğrencilerin Kabul/Kayıt Faaliyetleri	12
5-Uluslararası Öğretim Elemanı Faaliyetleri	11
6-Fuar Tanıtım Faaliyetleri	9
7-Uluslararasılaşma Faaliyetleri	8
8-Uluslararası Öğrencilerin Uyumlarına İlişkin Faaliyetler	4

Katılımcılar, uluslararası öğrencilerin yoğun olarak vize, resmi yazışmalar, oturma, konaklama gibi ihtiyaçlarında uluslararası ilişkiler ofisine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Söz konusu ihtiyaçların resmi boyutları uluslararası ilişkiler ofisleri tarafından yürütülürken, üniversite yaşamlarına ilişkin ihtiyaçları ilgili programın akademik danışmanları tarafından yürütülmektedir. Pek çok üniversitede tam zamanlı uluslararası öğrencilere yönelik akademik ve sosyal hizmet sunulmazken, Erasmus kapsamında gelen öğrencilere ESN öğrenci topluluğu tarafından yapılandırılmış hizmet ve yardımlar sunulmaktadır. Yine bir kısım üniversitede Erasmus kapsamında gelen öğrencilere sağlanan "body" desteği ile barınma, beslenme ve sosyal yaşamdaki yükümlülüklerine ilişkin destek mekanizması sağlanmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Görüşmenin gerçekleştirildiği 15 üniversitede uluslararası ilişkiler ofislerinin insan kaynakları kapasitesine yönelik elde edilen bulgular incelendiğinde bazı üniversitelerde uluslararası öğrenciler ekibinde az sayıda personel bulunurken değişim öğrencileri ekibindeki personel sayısının daha fazla olduğu görülmektedir. Aynı zamanda uluslararasılaşma noktasında önemli olan yabancı dil becerisine sahip personel sayısının yetersiz olduğu da gözlemlenmektedir. Yapılan görüşmelerde uluslararasılaşmanın öncelikli hedefi olarak *gelen ve giden öğrenci hareketlilik sayılarının artırılması* olduğunun belirtilmesi, üniversitelerin uluslararasılaşma hedeflerinin yoğun olarak nitelikten ziyade niceliği önceliğinin bir göstergesidir. Önemli olan uluslararası öğrencinin istatistik olarak artması değil, kurumsal değerlendirmelerin daha çok nitelik çıktıları üzerinden yapılması gerekliliğidir (Kürtül ve ark. 2021). Özer'e (2017) göre yükseköğretimde uluslararasılaşma, ülkelere sosyal, kültürel, politik ve ekonomik alanlarda çok sayıda fayda sağlamaktadır. Üniversitelerin uluslararası ilişkiler ofislerindeki personelin hem nicelik hem de nitelik yönünden eksikliklerinin olması, Türk yükseköğretiminin bu faydalardan tam anlamıyla yararlanamamasına neden olabilir. Aynı zamanda yükseköğretim kurumları, uluslararası öğrencilerin değişen ihtiyaçlarına ve öğrencilere kültürlerarası yolculuklarının farklı aşamalarında destek sağlamada kilit rolleri olan

personelin ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde konumlandırılmalıdır (Arthur, 2017).

Uluslararası ilişkiler ofislerinin gerçekleştirdikleri faaliyetler incelendiğinde genellikle ERASMUS ve ERASMUS dışı faaliyetler, uluslararası proje, öğrenci kabul/kayıt, öğretim elemanı, fuar tanıtım ve uluslararasılaşma faaliyetlerinin yürütüldüğü, ancak uluslararası öğrencilerin uyumlarına yönelik yürütülen faaliyetlerin ise çok az olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik faaliyetlerin kapsamının oldukça sınırlı olduğu ve bu faaliyetleri gerçekleştirmek için gerekli işbirliklerinin yapılmadığı söylenebilir. Üniversiteye uyum sağlamanın olağan sorunlarına ek olarak uluslararası öğrenciler, yeni bir ülkeye gelmenin getirdiği zorluklarla da yüzleşmek zorundadır (Grayson, 2007). Yükseköğretim kurumlarındaki personelin, uluslararası öğrencileri desteklemeye yönelik programlar ve hizmetler geliştirirken uluslararası öğrencilerin uyumunu, ihtiyaçlarını, akademik hazırlığını ve kaynaklara erişimini etkileyen hususları dikkate alması gerekir (Arthur, 2017; Mamiseishvili, 2012).

Grayson'a (2007) göre, uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkede geliştirdikleri iletişim ağları, buldukları ülke ile uluslararası öğrencilerin geldikleri ülkeler arasında ekonomik ve ticari bağların gelişmesini kolaylaştırabilir; etkileşimlerden hem uluslararası öğrenciler hem de yerel öğrenciler farklı kültürlerle dair deneyimler edinebilir ve eğitim süreci tamamlandıktan sonra bile devam edebilecek potansiyel ağlar geliştirebilirler. Ancak başarılı değişim ve gelişimin kapsamı ve doğası, içinde buldukları ortamlardaki desteğin mevcudiyeti ve temas koşulları tarafından kısıtlanabilir (Gu Schweisfurth ve Day, 2009). Bu açıdan bakıldığında Türk yükseköğretimindeki uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyumlarına yönelik destekleyici faaliyetlerin eksikliği bahsedilen bütün olumlu sonuçların önüne geçebilme potansiyeline sahiptir. Ek olarak, uluslararası öğrencilerin deneyimlerinin kalitesi, gidecekleri ülkedeki ilişki açısından da büyük ölçüde etkilenmektedir (Arthur, 2017; Türel, 2021). Öğretim ve öğrenme bağlamlarında uluslararası ve yerel öğrenciler arasındaki etkileşimin tatmin edici bir şekilde artırılmasının, bilişsel becerilerin, etkili iletişim becerilerinin ve kültürel farkındalığın geliştirilmesi

gibi bir dizi faydası bulunmaktadır (Arkoudis ve diğerleri, 2012; Ward ve diğerleri, 2005). Dolayısıyla hem akademik hem de müfredat dışı alanlarda daha sık kültürlerarası etkileşimi teşvik eden bir altyapının oluşturulması hedeflenmelidir (Ward ve diğerleri, 2005).

Araştırmacılar tarafından, uluslararası öğrencilerin sosyo-kültürel uyum süreçlerinde kurumsal faaliyetlerin gerekliliği vurgulanmaktadır (Akanwa, 2015; Cho ve Yu, 2015; Gopalan ve ark., 2019; Yılmaz ve ark., 2022). Uluslararası öğrencilerin durumunu kişisel veya kurumsal olarak anlamak ve sorunlarını çözmek veya onları motive etmek için anlamlı ve etkili çabalar göstermek gereklidir (Yılmaz ve ark., 2022). Smith'e göre (2016) kurumsal destek, uluslararası öğrencilerin kültürel uyumunu kolaylaştırmaya hizmet edebilir (Smith, 2016). Gopalan ve arkadaşlarına göre ise (2019) kurumlar tarafından sağlanan destek, öğrenci memnuniyetini arttırmakta ve okulu bırakma niyetini önemli ölçüde azaltmaktadır. Dolayısıyla özellikle son yıllarda Türkiye'deki uluslararası öğrenci sayısındaki artışın ardından, bu öğrencilerin gerek üniversitelere gerekse de Türkiye'ye nasıl uyum sağlayacağı hem yükseköğretim kurumları hem de yerel kurum ve kuruluşlar tarafından tartışılarak gerekli çözümler üretilmelidir. Bu bağlamda uluslararası öğrenci hareketliliği konusunda mevcut politikaların gözden geçirilmesinin ve yeni gelişmeler doğrultusunda etkili stratejiler oluşturularak uluslararası öğrencilerin uyum süreçlerinin desteklenmesinin, yükseköğretimde uluslararasılaşma hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli olduğu düşünülmektedir.

Teşekkür

Bu çalışma TÜBİTAK destekli 122K718 nolu proje kapsamında hazırlanmıştır. Bu destekten dolayı TÜBİTAK'a teşekkür ederiz.

Kaynakça

Akanwa, E. E. (2015). International students in western developed countries: History, challenges, and prospects. *Journal of International Students*, 5(3),

271–284. <https://doi.org/10.7551/mitpress/9780262029179.003.0006>

Arkoudis, S., Watty, K., Baik, C., Xin, Y., Borland, H., Chang, S., Lang, L., Lang, J. ve Pearce, A. (2013). Finding common ground: enhancing interaction between domestic and international students in higher education, *Teaching in Higher Education*, 18(3), 222-235, <https://doi.org/10.1080/13562517.2012.719156>

Arthur, N. (2017). Supporting international students through strengthening their social resources, *Studies in Higher Education*, 42:5, 887-894, <https://doi.org/10.1080/03075079.2017.1293876>

Brisset, C., Safdar, S., Lewis, J. R. ve Sabatier, C. (2010). "Psychological and sociocultural adaptation of university students in France: The case of Vietnamese international students". *International Journal of Intercultural Relations*, 34(4), 413-426.

Charmaz, K. (2011). *Grounded theory methods in social justice research*. Sage.

Cho, J. ve Yu, H. (2015). Roles of university support for international students in the united states: analysis of a systematic model of university identification, university support, and psychological well-being. *Journal of Studies in International Education*, 19(1), 11-27. <https://doi.org/10.1177/1028315314533606>

Gill, S. (2007). Overseas students' intercultural adaptation as intercultural learning: A transformative framework. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 37(2): 167–83. <https://doi.org/10.1080/03057920601165512>

Gopalan, N., Beutell, N.J. ve Middlemiss, W. (2019). International students' academic satisfaction and turnover intentions: Testing a model of arrival, adjustment, and adaptation variables. *Quality Assurance in Education*, 27(4), 533-548. <https://doi.org/10.1108/QAE-01-2019-0001>

Grayson, J. P. (2008). The experiences and outcomes of domestic and international

- students at four Canadian universities, *Higher Education Research & Development*, 27:3, 215-230, <https://doi.org/10.1080/07294360802183788>
- Gu, Q., Schweisfurth, M. ve Day, C. (2010). Learning and growing in a 'foreign' context: intercultural experiences of international students, *Compare*, 40:1, 7-23, <https://doi.org/10.1080/03057920903115983>
- Hrehová, D., Žiaran, P. ve Seňová, A. (2021, December 16). *Learning and growing in a foreign context: Review of literature on cross-cultural adaptation of international students*. SHS Web of Conferences, Slovak Republic. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202112910005>
- Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: Definitions, approaches and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 81, 5–31.
- Kürtül, İ., Kapağan, E., Kundakçı, M. ve Bacaklı, Y. (2021). Türkiye'nin uluslararası öğrenci stratejisi: mevcut durum analizi ve sorunların çözümüne yönelik öneriler. *Journal of History Culture and Art Research*, 10(1), 113-131. doi: <http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v10i1.3012>
- Krippendorff, K. (1989). *Content Analysis*. Oxford University Press, New York.
- Lai, M. (2024) Institutional habitus and individual postgraduation plans: an analysis of Chinese students in transnational higher education, *Studies in Higher Education*, 49:12, 2611-2624, <https://doi.org/10.1080/03075079.2024.2317927>
- Lee, J. (2021). A future of endless possibilities? Institutional habitus and international students' post-study aspirations and transitions. *British Journal of Sociology of Education* 42(3): 404–18. <https://doi.org/10.1080/01425692.2021.1886907>.
- Levent, F. ve Karaevli, Ö. (2014). Uluslararası öğrencilerin eğitimine yönelik politikalar ve türkiye için öneriler. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 38(38), 97-118.
- Li, M. ve Bray, M. (2007). Cross-border flows of students for higher education: Push-pull factors and motivations of mainland Chinese students in Hong Kong and Macau. *Higher Education*, 536, 791–818.
- Lin, C. (2006). Culture shock and social support: An investigation of a Chinese student organization on a US campus. *Journal of Intercultural Communication Research*, 352, 117-137.
- Mamiseishvili, K. (2012). International student persistence in U.S. postsecondary institutions. *Higher Education*, 64(1), 1–17.
- Neuman, L. W. ve Robson, K. (2014). *Basics of social research: Qualitative and quantitative approaches* (3rd ed.). Pearson Education.
- Özer, M. (2017). Türkiye'de yükseköğretimde uluslararasılaşmanın son on beş yılı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2), 177-184.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bürün ve S.B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Presbitero, A. (2016). Culture shock and reverse culture shock: The moderating role of cultural intelligence in international students' adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 53, 28-38.
- Pusser, B. ve Turner, J. K. (2004). Student mobility: Changing patterns challenging policymakers. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 36:2, 36-43, doi: 10.1080/00091380409604966
- Searle, W. ve Ward, C. (1990). The prediction of psychological and sociocultural adjustment during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 144, 449-464.
- Smith, C. (2016), International student success. *Strategic Enrollment Mgmt Quarterly*, 4, 61-73. <https://doi.org/10.1002/sem3.20084>
- Şeker, B. D. ve Akman, E. (2016). Psychological and sociocultural mechanisms of international students. *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 504-1. doi:10.17826/cukmedj.237504.

- Taušová, J., Bender, M., Dimitrova, R. ve van de Vijver, F. (2019). The role of perceived cultural distance, personal growth initiative, language proficiencies, and tridimensional acculturation orientations for psychological adjustment among international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 69, 11-23.
- Turalı, A., Said, J., & Erum, N. (2023). Cross-border institutional partnership and collaboration for promoting international student mobility. *International Conference in Technology, Humanities and Management*, 432-439. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2023.11.36>
- Türel, M. T. (2021). Uluslararası öğrencilerin sosyokültürel uyumu. *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 73-89. <https://doi.org/10.7596/abbad.31122021.003>
- Van Der Wende, M. (1997). Missing links: The relationship between national policies for internationalization and those for higher education in general. T. Källemark ve M. Van der Wende Ed. National policies for the internationalization of higher education in Europe içinde 10-31. Stockholm: National Agency for Higher Education.
- Ward, C. (1996). Acculturation. In D. Landis & R. Bhagat Eds., *Handbook of intercultural training* 2nd ed. ss. 124-147. Thousand Oaks, CA: Sage
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1994). Acculturation strategies, psychological adjustment and sociocultural competence during cross-cultural transitions. *International Journal of Intercultural Relations*, 18(3), 329-343.
- Ward, C. ve Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(4), 659-677.
- Ward, C., & Kennedy, A. (1993). Psychological and socio-cultural adjustment during cross-cultural transitions: A comparison of secondary students overseas and at home. *International Journal of Psychology*, 28(2), 129-147.
- Ward, C., Masgoret, A. M., Ho, E., Holmes, P., Cooper, J., Newton, J. Ve Crabbe, D. (2005). Interactions with international students: Report prepared for education New Zealand. Wellington, New Zealand: Center for Applied Cross-cultural Research, Victoria University of Wellington.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, D. V. (2018). Studying abroad: Experiences of international students in a Turkish university. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 23-32. doi:10.2399/yod.17.027
- Yılmaz, K., & Temizkan, V. (2022). The effects of educational service quality and socio-cultural adaptation difficulties on international students' higher education satisfaction. *Sage Open*, 12(1). <https://doi.org/10.1177/21582440221078316>
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4 ed.). Los Angeles, CA: Sage.